

1. Vilka förslag har ni för att säkerställa att alla kvinnor och flickor ska kunna känna sig trygga i det offentliga rummet och slippa hot om våld och våld?

För oss liberaler är det en grundläggande frihetsfråga att kvinnor och flickor ska kunna vara trygga när de rör sig i det offentliga rummet, alltid och överallt. Siffrorna i den nationella trygghetsundersökningen bekräftar det välkända mönstret att kvinnor och flickor känner mycket större otrygghet på gator och torg. Att kunna ta en kvällspromenad i sitt bostadsområde, ta sista bussen hem på egen hand eller njuta av livekonserter inför stor publik handlar om frihet.

Att öka tryggheten handlar om en kombination av faktorer. Det behövs förebyggande insatser, ökat fokus på könsförtryckande värderingar och ökad närvaro av rättssamhällets krafter. Viktigast på lång sikt är förstås det förebyggande arbete som måste börja i skolan, men det behövs också många fler poliser som arbetar utåtriktat på gator och torg. Liberalerna öronmärker även statsbidrag till minst 2 000 fler kommunala trygghetsvakter som bidrar till ordning och säkerhet i utsatta miljöer. Vi tittar också på behovet av att skärpa straffskalan för sexuellt ofredande.

2. Vilka insatser vill ni se för att bekämpa prostitution och människohandel?

Sexköpslagen är bra och talar om att samhället inte accepterar prostitution. Det är samtidigt viktigt att kombinera den med insatser för att nå och hjälpa dem som är prostituerade.

Prostitutionen finns därför att den efterfrågas. Det är därför det är viktigt att också nå sexköparna med insatser. Den som köper sex har begått ett brott och ska ta sitt straff, men det behövs också mer stöd och förebyggande insatser.

För den organiserade brottsligheten är sexhandeln en lönsam bransch. Människosmugglare tjänar stora pengar, liksom hallickar som tvingar kvinnor in i situationer där de hålls som handelsvaror. Brottsnätverken arbetar över hela Europa, och vi vill att Sverige ökar samarbetet med andra EU-länder för att bekämpa människohandeln för sexuella ändamål.

3. Vilka insatser vill ni se för att få ett slut på barnäktenskap?

Till att börja med måste de sista luckorna i lagstiftningen mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och fullmaktsäktenskap täppas till. Vi i Liberalerna anser att ett barn aldrig, i något sammanhang, ska räknas som gift enligt svensk lag. Det handlar om att värna barnets rättigheter. Att svenska myndigheter under de senaste årens stora asylmottagande har räknat minst 135 i utlandet bortgifta barn som gifta är inget annat än ett haveri.

Vi vill alltså att lagen ändras så att en person under 18 år inte ska kunna räknas som gift enligt svensk rätt, inte ens om personen blev bortgift innan någon av makarna hade anknytning till Sverige. Lagen bör även skärpas vad gäller dagens möjlighet att i synnerliga fall erkänna tvångsäktenskap eller fullmaktsäktenskap.

Vi vill dessutom att stämpling eller försök till vilseledande till tvångsäktenskapsresa ska kriminaliseras. Det skulle ge en viktig preventiv signal till den som överväger att t.ex. försöka lura sitt barn att följa med utomlands för att där genomföra en vigsel.

Det behövs även en haverikommission som granskar svenska myndigheters agerande gentemot barn som kommit till Sverige och varit bortgifta i utlandet. Att svenska myndigheter har bidragit till att upprätthålla barnäktenskap behöver granskas och nödvändiga lärdomar dras.

4. Vad vill ni göra för att se till att alla kvinnor i alla delar av landet får en trygg och säker förlossningsvård av god kvalitet?

Vården måste bli bättre på att locka och behålla barnmorskor och andra specialistsjuksköterskor! Det behövs en modern specialistutbildning där barnmorskor får lön under utbildning. Det ska vara möjligt att göra karriär i vårdens kvinnoyrken, och det ska synas i lönekuvertet – vi vill ha en statlig karriärlönesatsning för specialistsjuksköterskor. Kraven på administration måste ses över, och den ska skötas av administratörer. Vården måste få lika moderna IT-miljöer som finns i resten av samhället.

(Se även svar på fråga 16.)

5. Utrikes födda kvinnor är en grupp som ofta har sämre hälsa och får sämre vård – vad vill ni göra för att motverka detta?

Det behövs mer kunskap om utrikes föddas hälsa. Att flytta till ett annat land innebär i sig påfrestningar, och har man svåra upplevelser bakom sig blir det ännu värre. Vi vill genomföra en kunskapsatsning för migranters hälsa.

När pengar fördelas inom vården behöver man ta hänsyn till att olika grupper har olika behov. Det är också viktigt att sprida information bland utrikes födda om vilka möjligheter och rättigheter man har som patient i vården.

6. Trots att Sverige har en lag mot könsstympling har ingen dömts. Vilka är era förslag för att förebygga könsstympling och se till att förövare döms?

Könsstympling är förbjudet, men trots att lagstiftningen är kraftfull används den inte. Kunskapen måste därför öka och resurser prioriteras för att alla flickor ska kunna växa upp i frihet. Det är också viktigt att frågan integreras i allt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetet mot könsstympling måste inbegripa skola, rättsväsende, socialtjänst och sjukvården, vilket kräver både ökad medvetenhet och förbättrad kompetens i yrkesgrupper med nyckelfunktion. Liberalerna vill satsa ytterligare totalt en halv miljard kronor under den närmaste fyraårsperioden för att öka arbetet mot hedersrelaterat våld. Den satsningen inbegriper arbetet för att förebygga och lagföra könsstympling.

Det är viktigt att samhällsinformationen för nyanlända tar upp dessa frågor. Den som kommit till Sverige måste få tydlig information om svensk lag och att det även är kriminellt att föra tillbaka ett barn från Sverige till ursprungslandet för att könsstympla henne där.

Bättre stöd till offren och bättre kompetens i rättsväsendet ökar chanserna att få fram fällande domar. När Liberalerna satt i regering förlängde vi preskriptionstiden för könsstympling, så att tiden börjar löpa först från den tidpunkt då offret fyller (eller skulle ha fyllt) 18 år. Det gör att det i dag finns betydligt längre tid att öppna en förundersökning.

7. Hur vill ni öka kvaliteten och jämställdheten i skolan i socioekonomiskt svaga områden?

För elever i skolor i utanförskapsområden – områden där arbetslösheten är hög och utbildningsnivån låg – är utmaningarna extra stora. De elever som har de sämsta förutsättningarna ska ha mer ekonomiska resurser, men också möta de skickligaste lärarna och rektorerna. För att uppmuntra lärare och rektorer att söka sig till tjänster i skolor i utanförskapsområden ska dessa ges bättre löne- och arbetsvillkor. Rektorerna bör ges större möjlighet att utse de lärare som de vill ska vara anställda på dessa skolor.

8. I kölvattnet av #metoo, vilka är era viktigaste förslag för att minska sexuella trakasserier och övergrepp i arbetslivet?

Det handlar om lagar, ledarskap och långsiktighet. Metoo har redan skrivit historia. Aldrig förr har så många kvinnor och flickor tagit till orda och berättat offentligt om sina egna upplevelser av könsförtryckande jargong, sexuella trakasserier i ord och i beröring och även grova sexuella övergrepp. Att bryta tystnaden handlar om att den som utsatts ska få upprättelse, men också om att lägga skammen och skulden där den hör hemma: hos förövaren. Den kraft som frigjorts genom metoo måste leda till konkret handling.

Liberalerna tog initiativ till den lagöversyn som nu genomförts och som breddar arbetsgivarens ansvar för att arbeta förebyggande mot alla former av diskriminering och sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Det primära problemet just nu är inte lagstiftningen, utan att se till att den fungerar och efterlevs. Det handlar dels om hur Diskrimineringsombudsmannen arbetar och utövar tillsyn, dels om det ansvar som ligger hos arbetsmarknadens parter. Det finns till exempel en intressant diskussion om att arbetet mot sexuella trakasserier borde få en tydligare roll i framtida kollektivavtal.

Det handlar också om att chefer och ledare ska se sitt ansvar och sätta tonen, förebygga och – om något händer – reagera med kraft. Och det handlar om att var och en av oss som medmänniska tar ansvar och protesterar mot kränkande attityder och beteenden. Det arbetet kräver både långsiktighet och uthållighet.

9. Vilka strategier har ert parti för att säkerställa en jämställd representation av kvinnor och män inom partiet, i beslutsfattande organ, på valbara listor med mera?

Liberalerna antog redan på 1970-talet principen om varvade listor, och till varje landsmöte lämnar partistyrelsen en särskild rapport om utvecklingen vad gäller den interna jämställdheten. Detta så kallade jämställdhetsbokslut innehåller detaljerad statistik om jämställd representation vid sammansättning av listor, representation i beslutande organ, val till ledande uppdrag och så vidare. Bokslutet granskar hela partiet, från riksnivå ner till lokala föreningar. 2017 års jämställdhetsbokslut bifogas med detta enkätsvar.

Varje landsmöte beslutar också om konkreta och mätbara riktlinjer för det fortsatta jämställdhetsarbetet. 2017 års landsmöte beslutade om följande:

Rekommendationer till länsförbund och lokala föreningar

1.1 Gå till väljarna med en varvad lista 2018

Vartannat namn på valsedeln bör vara en kvinna, vartannat namn en man. Detta gäller särskilt de översta platserna på listan. Om listan trots detta inte är varvad bör den på annat sätt ha en jämn könsfördelning. I det fall flera listor finns inom kommunen eller landstinget/regionen bör dessa växelvis toppas av kvinnor och män. Detta kräver i förekommande fall samverkan mellan nomineringskommittéerna för de olika listorna.

1.2 Aktivt arbete från valberedningar och nomineringskommittéer

Valberedningar och nomineringskommittéer ska arbeta aktivt, uppsökande och förberedande för att skapa underlag för Liberalerna att ha väl kvalificerade kandidater av båda könen.

1.3 Jämställd representation i styrelser, nämnder och bolag

Då platser i styrelser, nämnder och bolag fördelas bör jämn könsfördelning råda, särskilt när det gäller de tyngsta posterna i de centrala nämnderna, styrelserna och bolagen, liksom när det gäller fördelning mellan ordinarie platser och ersättarplatser. Likaså måste valberedningarna för interna partiuppdrag eftersträva jämn könsfördelning på alla nivåer, och särskilt på de tyngsta posterna. Om en jämn könsfördelning inte kan uppnås ska det särskilt kunna motiveras.

1.4 Aktivt arbete med jämställdhetsintegrering

Länsförbund och kommunföreningar bör ha en hög ambition och se till att den interna jämställdheten integreras i allt löpande arbete. Ansvaret för detta ska ligga på samma instanser och beslutsfattare som leder verksamheten i stort. Jämställdhetsintegrering av den interna partiverksamheten kan innebära kartläggningar av könsfördelning, analyser av arbetsmetoder och arbetsklimat, utbildningar för förtroendevalda m.m. Särskilda åtgärder bör göras för att göra nomineringskommittéerna delaktiga i arbetet. Det interna jämställdhetsarbetet ska kontinuerligt följas upp.

Uppdrag till partistyrelsen

2.1 Jämn könsfördelning i arbetsgrupper

Tillse att det normalt är en fördelning på minst 40 procent av vardera könet i centrala arbetsgrupper och programgrupper.

2.2 Jämställd profil

Tillse att partiet har en tydlig jämställdhetsprofil genom att det är en jämn könsfördelning bland Liberalernas företrädare i samtliga externa och interna arrangemang samt i partiets centrala marknadsföring.

2.3 Aktiv jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalys

Följ kontinuerligt och noggrant upp hur verksamhetsplanens åtaganden gällande den interna jämställdheten uppfylls. Analysera den kartläggning som görs i jämställdhetsbokslutet och ta utifrån det fram en handlingsplan som löpande följs upp och redovisa resultaten.

Uppmärksamma och följ upp jämställdhetsfrågorna i kontakten med såväl länsförbund som lokala föreningar. Beakta särskilt valberedningarnas strategiska roll. Följ upp könsfördelningen bland Liberalernas medlemmar och förtroendevalda. Genomför riktade utbildningsinsatser i syfte att få en jämnare könsfördelning i riksdag och fullmäktigeförsamlingar. Genomför åtgärder för att rekrytera både kvinnor och män.

2.4 Jämställdhetsbokslut

Presentera i verksamhetsberättelsen inför varje landsmöte ett jämställdhetsbokslut innehållande en kartläggning och utvärdering av den gångna perioden på både riksnivå och länsförbunds nivå. Dela upp redovisningen i ersättare respektive ledamöter på de olika nivåerna och redovisa fördelningen av tunga uppdrag i riksdagsgruppen.

Jämställdhetsbokslutet bör om behov föreligger innehålla förslag för att stärka den interna jämställdheten och arbetet med jämställdhetsintegreringen.

2.5 Nationella kandidatlistor

Uppmana nomineringskommittén inför Europaparlamentsvalet 2019 att arbeta aktivt, uppsökande och förberedande för att skapa underlag för en lista med jämn könsfördelning. Om partistyrelsen väcker frågan om en rikslista inför riksdagsvalet 2018 ska motsvarande gälla för den.

10. Utrikes födda kvinnor är underrepresenterade i politiskt beslutsfattande och bara 3 % av ledamöterna i riksdagen är kvinnor med utrikes bakgrund. Har ert parti en strategi för att spegla befolkningen och öka representationen av utrikes födda kvinnor?

Ja. I god tid innan nomineringsarbetet inför 2018 års val fastställde partiet vägledande riktlinjer som vänder sig till de nominerande organen på både regional och lokal nivå. Dessa riktlinjer tar bland annat upp vikten av att ”sträva efter en kandidatlista som är varvad efter kön. Eventuella avvikelser från denna huvudprincip ska om möjligt ske så att jämn könsfördelning som helhet uppnås. Hänsyn ska tas till hur den enskilde kandidaten identifierar sig” och att ”verka för en lista som präglas av mångfald och geografisk spridning och som inkluderar liberaler ur ofta underrepresenterade grupper”.

Av Liberalernas riksdagsledamöter är 16 procent kvinnor födda utomlands.

11. Vilka är era förslag för att kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden, t.ex. nyanlända kvinnor, ska komma i arbete och nå ekonomisk självständighet?

Kvinnor och män måste mötas av samma förväntningar och krav på att jobba och svenska myndigheter ska inte bidra till att traditionella könsroller upprätthålls. Arbetsförmedlingen måste ha ett tydligt uppdrag att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

Vårdnadsbidraget bidrog till att kvinnors arbetsmarkandsintroduktion försenades och ska inte återinföras. Kommuner måste anordna kurser i svenska för föräldralediga, till exempel inom ramen för öppna förskolan.

Vi vill också utveckla RUT-reformen som bidragit till att framförallt utrikes födda kvinnor fått jobb med egen lön. Tillsammans med övriga allianspartier vill vi bredda RUT-avdraget till fler tjänster och tredubbla taket i RUT-avdraget.

12. Vilka förslag har ni för att minska inkomstskillnaden mellan kvinnor och män?

Löneskillnaderna mellan män och kvinnor är en del av den struktur där det som är traditionellt manligt värderas högre än det som är traditionellt kvinnligt. Det kan vi aldrig acceptera.

En stor del av inkomstskillnaderna hänger samman med den ojämställda arbetsfördelningen vad gäller obetalt hemarbete och ojämställda strukturer i föräldraskap. Därför är det centralt att reformera föräldraförsäkringen (se punkt 14).

Vi vill angripa deltidsfällan genom en förändrad föräldraförsäkring, men också genom ökat tryck på kommuner och landsting där många kvinnor i dag arbetar deltid. Vi vill att kommuner och landsting ska få skyldighet att årligen kartlägga omfattningen av den ofrivilliga deltiden i den egna personalen och att ta fram handlingsplaner för att reducera

den ofrivilliga deltiden. Kommuner och landsting ska också redovisa ofrivillig deltid i sina årsredovisningar så att invånare och medier kan granska och följa upp.

Inom den offentliga sektorn har lönerna för många kvinnodominerade akademikeryrken släpat efter. Utbildningspremien är låg i många yrken där flest kvinnor arbetar, att jämföra med de relativt höga löner som råder i många mansdominerade yrkesgrupper där kraven på utbildningsnivå är lägre. Liberalerna vill bryta detta mönster. Vår politik för fler karriärtjänster för lärare och specialistsjuksköterskor innebär att fler skickliga medarbetare i kvinnodominerade akademikeryrken får högre lön.

Vår vision är inte ett samhälle där alla tjänar lika. Vi vill istället se lönespridning där både män och kvinnor får en bra löneutveckling genom hela sitt arbetsliv. Den som är duktig och erfaren måste kunna tjäna mer än en nyanställd nybörjare.

Diskrimineringslagstiftningen måste fungera. Vi accepterar aldrig att kvinnor diskrimineras och får lägre lön än män för samma arbete.

Ett effektivt medel att synliggöra ojämställda lönestrukturer är lönekartläggning. Liberalerna gick till val 2014 på att lönekartläggningar ska göras årligen, och detta är nu genomfört. Men efterlevnaden brister. Vi vill att DO arbetar mer aktivt med frågan, både när det gäller tillsyn och genom att ge arbetsgivare råd och redskap för hur lönekartläggningar kan göras. Det kan handla om att utarbeta mallar och checklistor som kan förenkla för arbetsgivare och utbildningsanordnare, särskilt på mindre och medelstora arbetsplatser.

13. Vilka satsningar vill ni göra för att komma åt den ojämställda fördelningen av obetalt arbete?

Ett systematiskt jämställdhetsarbete i skolan är en viktig faktor för att förebygga att nya generationer faller in i ojämställda mönster i sina relationer. Avgörande är också att reformera föräldraförsäkringen. Det är ett välkänt faktum att det är när barnen kommer som inkomstskillnader och skillnader i fördelning av obetalt arbete i hemmet ökar på allvar mellan kvinnor och män.

14. Hur ställer ni er till det ojämställda uttaget av föräldraförsäkringen? Vill ni åtgärda det och i så fall hur?

Som liberala feminister vill vi fortsätta ändra och reformera för att komma ännu längre, och en central fråga är då utformningen av familjepolitiken. En ambitiös föräldraförsäkring, rätt till deltid och en utbyggd förskola med hög kvalitet är avgörande för att både kvinnor och män ska kunna kombinera jobb och föräldraskap.

Dagens föräldraförsäkring cementerar ojämställda mönster och befäster de strukturer där kvinnor tappar förankring på arbetsmarknaden. Det är helt rätt att Sverige har världens mest generösa föräldraförsäkring, men den bör göras om och få mycket tydligare fokus på de

första åren, när den viktiga anknytningen mellan barn och föräldrar etableras och det är viktigt att föräldrarna kan vara hemma mycket med sina barn.

Vårt förslag till ny föräldraförsäkring innebär i korthet följande:

Färre föräldrapenningdagar och samma ersättningsnivå hela tiden. Vi vill stärka inkomstbortfallsprincipen så att föräldraförsäkringen verkligen blir vad den är tänkt som: en försäkring för förlorad inkomst. De 90 dagarna på lägstanivå (180 kronor per dag) slopas. Därmed frigörs finansiering som vi använder till fler ersättningsdagar med inkomstskydd.

Föräldrar ska ha möjlighet att välja mellan två alternativ i föräldraförsäkringen: en kortare försäkring med högt inkomstskydd och en lite längre försäkring med lägre inkomstskydd. Det alternativ som väljs gäller båda vårdnadshavarna. Vårt riktmärke är att ersättningsgraden ska vara 100 procent i det kortare spåret och 70 procent i det längre. Ersättningstaket behålls på dagens nivå på 10 prisbasbelopp, vilket i dagsläget motsvarar en månadslön på ca 37 300 kronor (2017).

Stramare tidsgränser för när föräldrapenning kan tas ut. I den nya föräldraförsäkringen ska merparten av föräldrapenningdagarna användas innan barnet har fyllt två år. Återstoden kan användas till utgången av det år då barnet har blivit skolpliktigt, det vill säga sju år i dagsläget eller sex år med Liberalernas politik. Den närmare utformningen av begränsningsreglerna i systemet ska utredas.

Lika många öronmärkta dagar som i dag. Liberalerna gick till val 2014 på att införa en ny öronmärkt månad till vardera föräldern. Detta har nu genomförts, och antalet öronmärkta dagar har därmed ökat till 90 dagar per förälder. Den nya föräldraförsäkring vi föreslår innehåller lika många öronmärkta dagar som dagens.

Ändrade deltidregler för föräldraledighet och föräldrapenning. I dag är det ofta den ena föräldern som går ner i deltid medan den andra jobbar heltid. Vi vill se över reglerna för rätten att gå ner i arbetstid under småbarnsåren för att stimulera till mer jämställt föräldraskap. Även reglerna för uttag av föräldrapenning ska förändras. Föräldrapenning ska kunna tas ut med hel dag eller halv dag.

Generösare vab-regler för mer jämställt ansvar. Ersättningstaket i den tillfälliga föräldraförsäkringen ska höjas till samma belopp som i föräldraförsäkringen, dvs. 10 prisbasbelopp. Detta underlättar för föräldrar att ta jämställt ansvar även om den ena tjänar mer än den andra.

15. Tycker ni att fler kvinnor och flickor på flykt ska kunna få skydd i Sverige? Vill ni återinföra möjligheten att komma till Sverige som anhöriginvandrare?

Ja. Krig och konflikter splittrar familjer. En human asylpolitik värnar möjligheten för familjer att återförenas. Dessvärre har Socialdemokraterna och Miljöpartiet istället försvårat för familjeåterförening.

Liberalerna anser att Sverige och Europa ska stå upp för en human och solidarisk asylpolitik. Det behövs mer av samarbete och harmonisering av EU:s asylregler, vilket gör att svensk migrationslagstiftning behöver ligga mer i linje med andra europeiska länder, men Liberalerna kan däremot inte acceptera alltför restriktiva och inhumana regler. Vi är fortsatt kritiska till regeringens restriktiva regler avseende familjeåterförening. Liberalerna värnar familjeåterföreningen, och i vår skuggbudget reserverar vi 1,5 miljarder kronor för att detta ska kunna bli verklighet.

16. Barnmorskebristen i landet är akut och kvinnors otrygghet och rädsla inför förlossning ökar. Om ni bildar regering, kommer ni att satsa resurser för att öka bemanningen inom förlossningsvården? Ja/Nej

a. Om ja: hur mycket ska ni satsa, hur många fler barnmorskor kan vi förvänta oss?

b. Om nej: hur vill ni istället bemöta situationen inom förlossningsvården och se till att bemanningen stärks?

Det är landsting och regioner som finansierar sjukvården. Öronmärkta statsbidrag kan göra stor nytta om de är smart utformade, men det är de resurser och den politik som bestäms lokalt som avgör vårdens kvalitet.

I vår budget för 2018 föreslår vi därför ett statsbidrag om 400 miljoner kronor till förlossningsvård och kvinnors hälsa. Det är lika mycket som regeringen ger, men i stället för att dela ut pengarna efter befolkningsmängd som regeringen gör vill vi fördela pengarna som morot till de landsting och regioner som kan visa att de har hög kvalitet och tillgänglighet. På så vis blir vårt förslag mer träffsäkert och ger bättre effekt.

17. Sverige har ingen lag mot könsdiskriminerande reklam och det nuvarande systemet med självreglering (Reklamombudsmannen) är tandlöst. Kommer ni att föreslå en lag mot könsdiskriminerande reklam? Ja/Nej

Nej. Vi är liberaler och vill arbeta mot könsstereotypa attityder genom opinionsbildning, protester och konsumentmakt, inte genom att inskränka yttrandefriheten. Företag som publicerar gubbsjuk eller könsstereotyp reklam ska jagas av medier och konsumenter, inte av polisen.

18. Regeringen har meddelat att surrogatmödraskap inte ska tillåtas i svensk sjukvård. Ett stort problem är dock att svenskar ingår kommersiella surrogatmödraskap i utlandet. Är ni för ett lagförslag om att förbjuda alla former av surrogatarrangemang? Ja/Nej

Vi har en annan grundsyn. Liberalerna är emot surrogatmoderskap på kommersiella grunder. Om det däremot kan skapas nya former för barn att komma till världen under icke-kommersiella villkor som är trygga för både barnet och den som är gravid med barnet, så är det något som vi inte ser någon anledning att förhindra.

Vi vill därför att Sverige i likhet med många andra europeiska länder skapar ett regelverk som möjliggör altruistiskt värdmödraskap. I svensk lagstiftning bör det till exempel finnas tydliga regler om att utredning av både föräldrarnas situation och situationen för den som bär barnet ska göras, och att en sådan utredning måste visa att den som bär barnet inte tar på sig denna uppgift av ekonomiska skäl. Det är också viktigt med rådgivning och stöd under hela processen, och att barnets rätt till sina föräldrar och föräldrarnas skyldigheter gentemot planerade barn tydliggörs.